

Innspill til Regjeringens utvalg om fødselstall og velferdsordninger for barnefamilier

Fra Medforeldre AS v/ Linn Landewall

Nye familiekonstellasjoner i et samfunn i endring

Vi tror at Norge står i et paradigmeskifte når det gjelder hvordan vi definerer, etablerer og organiserer familier. Den tradisjonelle kjernefamilien som grunnstruktur for foreldreskap passer ikke for alle – og fungerer heller ikke for mange. Vi ser en kraftig økning i antall single, ufrivillig barnløse og mennesker som ikke har funnet en vei til foreldreskap gjennom romantiske parforhold.

Medforeldreskap – det at to eller flere voksne går sammen om å få og oppdra barn uten en romantisk relasjon – er et voksende og reelt alternativ. Det er behov for å anerkjenne og bedre legge til rette for flere ulike familieformer gjennom politikk, lovgivning og offentlig støttede tjenester.

Bakgrunn og observasjoner fra praksisfeltet

Medforeldre AS er en norsk matching- og rådgivningstjeneste for mennesker som ønsker barn, men som ikke vet hvordan de skal realisere den drømmen. Vi hjelper potensielle medforeldre med å finne hverandre og tilbyr profesjonell veiledning innenfor psykologi, jus, familieterapi og fertilitet. Vår visjon er at flere skal få mulighet til å oppleve et foreldreliv, og vi vil bidra til økt livskvalitet for barn og foreldre gjennom trygge og stabile foreldreskap.

I underkant av to år har over 400 personer kommet til oss fordi de ikke vet hvordan de skal realisere sitt barneønske.

De som kommer til oss:

- Har et sterkt ønske om å få barn
- Ønsker ikke, eller kan ikke, få barn alene
- Har ikke funnet en romantisk partner de ønsker å få barn med
- Søker alternative og mer stabile former for foreldreskap

Dette gjelder både heterofile og skeive personer, menn og kvinner. Mange av dem er i ferd med å «gå glipp» av muligheten for å få barn, ikke fordi ønsket mangler, men fordi de mangler en part å realisere foreldreskapet med.

Mange kjenner ikke til gode alternativer til en tradisjonell kjernefamilie, og samfunnet og lovverket legger heller ikke til rette for realisering av deres barneønske på en alternativ måte.

Problembeskrivelse – Et lovverk som henger etter og fravær av informasjon om alternativer

Dagens bioteknologilov åpner for å hjelpe:

- Heterofile par i «ekteskapslignende forhold»
- Kvinnelige par i «ekteskapslignende forhold», som godtar anonym donor valgt av lege
- Enslige kvinner som bor alene og som godtar anonym donor valgt av lege

Dagens lovverk bidrar til en utilsiktet diskriminering, hvor samlivsform vektlegges sterkere enn en persons omsorgsevne, hvor skeive ikke har tilgang til samme muligheter som heterofile, og hvor

menn uten et heterofilt, ekteskapslignende forhold ikke har noen muligheter. Det er i praksis ulovlig for en kvinne å få hjelp til å få barn med en nær venn. Den samme kvinnen kan i det ene tilfellet kvalifisere til å få hjelp dersom hun er enslig, men ikke dersom hun ønsker en far til sitt barn som hun ikke har et ekteskapslignende forhold til. En enslig kvinne kan ikke velge en nær venn som donor, men må akseptere at en lege velger en anonym donor for henne. For kvinner som ikke kan bruke sine egne egg (eksempelvis fordi de ufrivillig har måttet vente for lenge med å få barn), så kan de heller ikke motta egg fra for eksempel en søster eller nær venninne. Det blir lagt til rette for å være solomor i Norge, men det er ikke lov med tre juridiske foreldre - selv om mange barn i dag allerede oppdras i utvidede eller alternative familieformer (både i medforeldreskap og i bonusfamilier/stjernefamilier).

I møte med det offentlige og helsetjenestene mangler det informasjon om alternative familiekonstellasjoner. En enslig kvinne som snakker om barneønske med sin fastlege, blir ofte informert om at hun har mulighet til å bli mor alene med donor, men sjeldent at medforeldreskap kan være et alternativ.

Anbefalinger til utvalgets videre arbeid

1. Justere lovverk slik at flere alternativer anerkjennes som legitime og verdifulle familieformer.
Vi mener at det bør vurderes hvordan lovverket kan endres for å inkludere flere veier til foreldreskap. For eksempel bør det vurderes om det skal være mulig å:
 - Vurdere omsorgsevne uavhengig av samlivsform ved behov for assistert befruktning
 - Motta fertilitetsbehandling sammen med en ikke-romantisk partner
 - Velge kjent donor
 - Donere egg til familiemedlem eller annen nær relasjon
 - Ha flere enn to juridiske foreldre
2. Tilpasse støtteordninger og informasjonstjenester til nye familieformer.
Vi tror at alle potensielle foreldreskap har behov for støtte til forberedelse og refleksjon, uavhengig av om det er i en romantisk relasjon, i et medforeldreskap, eller som soloforelder. Det offentlige bør støtte tilbud som psykologisk veiledning, juridisk rådgivning, og andre relevante tjenester som tar utgangspunkt i *foreldreskap* fremfor samlivsform.
3. Løfte frem mangfoldet av familieformer i offentlig kommunikasjon.
Normene endres gjennom synlighet. Gi plass til flere ulike typer familiekonstellasjoner i kampanjer, skoleundervisning og informasjonsmateriell fra det offentlige.
4. Sette inn tiltak for å motivere til tidligere foreldreskap – også utenfor parforhold.
Informasjon om fertilitet og mulige veier til foreldreskap bør tilbys bredere, tidligere og til flere. Både gjennom generelle tiltak og via enkelte aktører som møter våre innbyggere i fertil alder. For eksempel kan fastleger være et informasjonspunkt som kan opplyse om alternativer og muligheter for de som ønsker seg barn - både i heterofile og skeive parforhold, alene, eller med en medforelder.
5. Skape en felles arena for alle som ønsker å bli foreldre, men som er ufrivillig barnløse.
Vi støtter Hoxmark og Ophaugs innspill angående et ressursenter for ufrivillig barnløse. I tillegg ønsker vi å ta initiativ til en felles arena for alle som prøver å finne sin vei til foreldreskap, uavhengig av om man har en romantisk partner, en medforelder, ønsker å bli soloforelder, eller enda ikke vet hvilken vei man skal gå for å realisere sitt barneønske. Her kan det i tillegg til støtte gis rådgivning rundt hvilke konkrete alternativer som finnes når man ønsker seg barn. Vi ser for oss en samlingsarena med aktører innenfor ufrivillig barnløshet, fertilitet, medforeldreskap, adopsjon, fosterforeldre m.fl.

Viktigheten av at flere blir foreldre – ikke bare at vi får flere barn

Dette handler ikke bare om statistikk og velferdsstatens bærekraft. Det handler om menneskers livsprosjekt – ønsket om å bli foreldre, om fellesskap, mening og kjærlighet. Å få barn og være del av en familie er en grunnleggende sosial og emosjonell drivkraft. Når dette ikke realiseres, kan det få konsekvenser for både mental og fysisk helse, sosial tilhørighet og livskvalitet.

Vi opplever at det fram til i dag hovedsakelig har vært politisk fokus på hvordan foreldre med ett eller to barn kan få *flere* barn. Men kanskje bør vi rette mer oppmerksomhet mot alle dem som fortsatt drømmer om det *første* barnet. Våre estimater tilsier at dette gjelder rundt 200.000 personer mellom 35-55 år i Norge.

Avslutning

Alternative familieformer er allerede en realitet i dagens Norge. Det er på tide at politikkutforming, støtteordninger og lovverk i større grad tar høyde for dette. Ved å anerkjenne og tilrettelegge for flere typer familieformer, kan vi bidra til å:

- Øke fødselstallene
- Redusere ufrivillig barnløshet
- Skape flere trygge og kjærlige foreldreskap og oppvekstmiljøer for barn

Takk for muligheten til å gi innspill. Vi håper våre erfaringer og perspektiver kan bidra til arbeidet for en mer inkluderende og framtidsrettet familiepolitikk i Norge.

Med vennlig hilsen,

Linn Landewall

Daglig leder, Medforeldre AS